

Έρθαν τα άγρια να διώξουν... τα άγρια

Η σύνοψη
της έρευνας
του WWF Ελλάς
για το παράνομο
και ανεξέλεγκτο
εμπόριο άγριων ειδών
στην Ελλάδα.

*Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του WWF Ελλάς
στο πλαίσιο της Συμμαχίας για την Άγρια Ζωή.*

**Συμμαχία
για την Άγρια Ζωή**

Με στόχο να απευθύνει το σημαντικότερο, και σε μεγάλο βαθμό ανέγγιχτο μέχρι στιγμής, ζήτημα του παράνομου και ανεξέλεγκτου εμπορίου άγριων ειδών στην Ελλάδα, το WWF Ελλάς, σε συνεργασία με τον δημοσιογράφο Θοδωρή Χονδρόγιαννο, διεξήγαγε εκτενή έρευνα, διάρκειας ενός έτους, γύρω από τα αίτια και τις συνέπειες του φαινομένου, παρουσιάζοντας παράλληλα και προτάσεις για την αντιμετώπισή του.

Μέσα από επιτόπιες αυτοψίες, έγγραφα και ανάλυση δεδομένων που βλέπουν για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας, καθώς και πληροφόρηση από πηγές και φορείς με άριστη γνώση του ζητήματος, η έρευνα του WWF Ελλάς τεκμηριώνει καταρχάς την ύπαρξη εμπορίου άγριας ζωής στη χώρα μας και εξηγεί πώς μία σειρά από άγρια είδη (όπως πτηνά, ερπετά και πεταλούδες) γίνονται αντικείμενο παγίδευσης, εκτροφής και εμπορίας σε φυσικές και διαδικτυακές αγορές που δρουν λαθραία και άναρχα, παρά τις επαναλαμβανόμενες καταγγελίες προς τις αρμόδιες Αρχές.

Υποβάθμιση της άγριας ζωής, υποβάθμιση της ανθρώπινης ζωής Οι επιπτώσεις

Ο σκοπός της έρευνας είναι διττός:

Αφενός να **επιβεβαιώσει πως πράγματι, το παράνομο εμπόριο άγριας ζωής αφορά και την Ελλάδα** και αφετέρου να **τεκμηριώσει τις πολύπλευρες και πολύ σοβαρές συνέπειες που έχει** για τα είδη και τα οικοσυστήματα της χώρας μας, επηρεάζοντας ευθέως και τη ζωή του ανθρώπου.

Συγκεκριμένα, **η μη αποτελεσματική αντιμετώπιση του εμπορίου άγριων ζώων έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας παγκοσμίως**. Σύμφωνα με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC),¹ το εμπόριο άγριας ζωής «μπορεί να μειώσει πληθυσμούς ειδών και να προκαλέσει τοπική ή ακόμη και παγκόσμια εξαφάνιση [ζώων]», καθώς αυτή η υπερεκμετάλλευση διαταράσσει τους φυσικούς πληθυσμούς των ζώων, για παράδειγμα μειώνοντας πολύ τα θηλυκά ή τα αρσενικά ενός είδους, δυσκολεύοντας έτσι πολλά είδη να αναπαραχθούν και να ανακάμψουν.

¹ UNODC (2019). Implications of wildlife trafficking. <https://www.unodc.org/e4j/en/wildlife-crime/module-1/key-issues/implications-of-wildlife-trafficking.html>

Αντίστοιχα, η υποβάθμιση της βιοποικιλότητας εξαιτίας της απώλειας ειδών άγριας ζωής έχει ευθείες επιπτώσεις και στη ζωή του ανθρώπου. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), πάνω από το 75% των παγκόσμιων καλλιεργειών τροφίμων εξαρτώνται από επικονιαστές, προσφέροντας ετησίως στην παγκόσμια γεωργική παραγωγή από 206 έως 507 δισ. ευρώ (επικονίαση είναι η διαδικασία μέσω της οποίας πραγματοποιείται η γονιμοποίηση στα φυτά). Ακόμη, πάνω από το 50% των σύγχρονων φαρμάκων προέρχονται από φυσικές πηγές, ενώ τα δάση φιλοξενούν το 80% της χερσαίας βιοποικιλότητας και απορροφούν περίπου 2,6 δισ. τόνους διοξειδίου του άνθρακα ετησίως, συμβάλλοντας στον μετριασμό της κλιματικής κρίσης. Παράλληλα, τα υγιή οικοσυστήματα παρέχουν το 75% των παγκόσμιων αποθεμάτων γλυκού νερού, με τους υγροτόπους να παίζουν καίριο ρόλο στον καθαρισμό του.²

Η πολύπαθη καρδερίνα, πλάι σε χελώνες, φίδια και μυρμήγκια

Η έρευνα του WWF Ελλάς αποδεικνύει με αδιάσειστα στοιχεία ότι η **εμπορία άγριων ειδών στη χώρα μας (αιχμαλωσία, εκτροφή, πώληση) αφορά σε μεγάλο βαθμό προστατευόμενα πτηνά**, όπως είναι οι καρδερίνες, οι φλώροι και τα λούγαρα. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες:

- τη μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμών πουλιών στην Ελλάδα, ιδιαίτερα κατά τη μεταναστευτική περίοδο
- την εύκολη και φθηνή διαδικασία παγίδευσης, εκτροφής και πώλησης
- τη λανθασμένη αντίληψη που υπάρχει στη χώρα μας πως τα άγρια πτηνά είναι κατοικίδια
- την απουσία ελέγχων εκ μέρους των αρμόδιων Αρχών σε διαδικτυακές και φυσικές αγορές (π.χ. στο παζάρι του Σχιστού)
- καθώς και την έλλειψη ενημέρωσης του κοινού για τις συνέπειες που έχει η αιχμαλωσία πουλιών στη βιοποικιλότητα και τη φύση γενικά

Ας προσεγγίσουμε το παράδειγμα της καρδερίνας, το οποίο έχει ήδη μελετηθεί στο παρελθόν κι από άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις (π.χ. ANIMA, Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία). Η καρδερίνα αποτελεί ένα από τα πλέον πολύπαθα πτηνά του παράνομου εμπορίου στην Ελλάδα. Πρόκειται για ωδικό πουλί που συναντάται σε μια ευρεία περιοχή μεταξύ Ευρώπης, Αφρικής και Ασίας, η οποία ξεκινά απ' τη Μεγάλη Βρετανία, διατρέχει την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και καταλήγει -μέσα απ' τα Βαλκάνια, τη Βόρεια Αφρική και την Τουρκία- ως τα Ουράλια Όρη της Ρωσίας.³ Η καρδερίνα είναι ένα άγριο πτηνό και συνεπώς η παγίδευση και η πώλησή της απαγορεύονται στη χώρα μας.

² World Health Organization, Biodiversity (18.2.2025). <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/biodiversity>

³ BirdLife International (2024). Species factsheet: European Goldfinch *Carduelis carduelis*. <https://datazone.birdlife.org/species/factsheet/european-goldfinch-carduelis-carduelis>

Παρά τη νομοθετική προστασία της, η καρδερίνα εντοπίστηκε από την έρευνά μας σε πλείστες αγορές παράνομης διάθεσης άγριων ειδών: α) Δύο πωλητές προσπάθησαν να μας πουλήσουν καρδερίνες κατά την αυτοψία μας στο παζάρι του Σχιστού, β) καταγράψαμε την εμπορία καρδερίνων σε αναρτήσεις και αγγελίες στο Facebook, και γ) καρδερίνες βρέθηκαν (πλάι σε άλλα άγρια πτηνά) να πωλούνται παράνομα σε κατάστημα πουλιών στο Μοναστηράκι της Αθήνας, κατά τη διάρκεια έρευνας από κλιμάκιο θηροφυλάκων, δασολόγου και δασοφύλακα.

© Θοδωρής Χονδρόγιάννος / WWF Ελλάς.

Το παράνομο εμπόριο έχει αποδεδειγμένα επηρεάσει αρνητικά την καρδερίνα.

Σύμφωνα με επιστημονικά δεδομένα, από το 1980 έως το 2013 ο πληθυσμός της στη Βόρεια Αφρική μειώθηκε κατά τουλάχιστον 50%, ακριβώς λόγω της παράνομης αιχμαλωσίας της από τη φύση με σκοπό τη διάθεσή της ως κατοικιδίου. Και αντίστοιχα, η μείωση του πληθυσμού της, έχει αυξήσει περαιτέρω την αγοραία αξία της και τα επίπεδα παγίδευσής της, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο που οδηγεί σταδιακά στην εξαφάνισή της.⁴

Τα πτηνά δεν είναι τα μόνα θύματα του παράνομου και ανεξέλεγκτου εμπορίου άγριας ζωής στη χώρα μας. Ενδεικτικά, να αναφέρουμε ότι **η έρευνα του WWF Ελλάς εντόπισε τόσο πεταλούδες, όσο και ερπετά ελληνικής προέλευσης (κυρίως χελώνες, αλλά και φίδια), αλλά και σκορπιούς και μυρμήγκια σε ελληνικές και ευρωπαϊκές διαδικτυακές αγορές.** Τα φυτά είναι επίσης στόχος - για παράδειγμα επιστημονική μελέτη έχει τεκμηριώσει τη **συλλογή άγριας ορχιδέας** από περιοχές της Ελλάδας, της Αλβανίας και της Τουρκίας, με σκοπό την πώλησή της στη βόρεια Ελλάδα και στη συνέχεια τη χρήση της για παραγωγή σαλεπιού.⁵

⁴ BirdLife International (2024) Species factsheet: European Goldfinch *Carduelis carduelis*. <https://datazone.birdlife.org/species/factsheet/european-goldfinch-carduelis-carduelis/text>

⁵ Kreziou, A., de Boer, H., & Gravendeel, B. (2016). Harvesting of salep orchids in north-western Greece continues to threaten natural populations. *Oryx*, 50(3), 393–396. <https://doi.org/10.1017/S0030605315000265>

Μας λείπουν χέρια, γνώση, θέληση

Τα κύρια αίτια & τα θεσμικά κενά

Η εξάπλωση του παράνομου και ανεξέλεγκτου εμπορίου άγριας ζωής στην Ελλάδα είναι απότοκο πολυπαραγοντικών αδυναμιών.

Καταρχάς, **οι δασικές υπηρεσίες βιώνουν κατά κοινή ομολογία ένα παρατεταμένο και οξύ πρόβλημα υποστελέχωσης**, το οποίο καθιστά τόσο την αιχμαλωσία, όσο και την εμπορία προστατευόμενων ειδών ανεξέλεγκτες σε μεγάλα τμήματα της ελληνικής επικράτειας.

«Η αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου άγριων ειδών σκοντάφτει στην ακραία υποστελέχωση της υπηρεσίας μας. Κι αυτό είναι το “δασοπονικό παράπονο” που έχουμε εδώ και πολλά χρόνια απέναντι στη διοίκηση. Οι τελευταίες προσλήψεις έγιναν το μακρινό 2001 και από τότε το 70% του προσωπικού έχει αποχωρήσει»,

είπε στην έρευνά μας ο Χρήστος Σιμούλης, δασοπόνος του Δασαρχείου Θεσσαλονίκης και δημόσιος κατήγορος δασικών και αγροτικών πταισμάτων.

Σημαντικά ζητήματα που θέτουν εν αμφιβόλω την αποτελεσματική καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου αντιμετωπίζουν και άλλες αρμόδιες Αρχές. **Η Ελληνική Αστυνομία (ΕΛΑΣ), επιφορτισμένη με την υποχρέωση καταστολής της παράνομης αιχμαλωσίας και εμπορίας άγριων ειδών (όπως ισχύει και για το Λιμενικό στα χωρικά ύδατα), παρουσιάζει έλλειμμα τόσο στη συλλογή δεδομένων, όσο και στην εκπαίδευση του προσωπικού της για την αναγνώριση, τον εντοπισμό και τη διάσωση άγριων ειδών που πωλούνται ακόμα και σε καταστήματα στο κέντρο της Αθήνας.**

Όμως, και το επίσης αρμόδιο υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) παρουσιάζει έλλειμμα ως προς τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου.

Ως συνέπεια, **η Πολιτεία δεν έχει ξεκάθαρη εικόνα για το μέγεθος και τις μεθόδους του φαινομένου και δεν μπορεί να σχεδιάσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική:** από τη βελτίωση της νομοθεσίας και την ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών (για πρόληψη, αλλά και καταστολή), μέχρι την ενημέρωση των καταναλωτ(ρι)ών για το αποτύπωμα του εμπορίου άγριων ειδών στη φύση και στις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Την υποστελέχωση, την ελλιπή εκπαίδευση και την απουσία δεδομένων προς μια συνολική αντιμετώπιση του εμπορίου άγριων ειδών συνοδεύουν, ως αιτίες του προβλήματος, **η έλλειψη πολιτικής βούλησης, καθώς και οι καθυστερήσεις και παραλείψεις στην έγκαιρη υιοθέτηση μέτρων εκ μέρους των Αρχών.**

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα θεσμικού κενού για την προστασία της άγριας ζωής στην Ελλάδα, το οποίο αναδεικνύει η έρευνα του WWF Ελλάς, είναι η πεταλούδα *Parnassius apollo*, προστατευόμενη από τέσσερα υπερεθνικά νομοθετήματα: την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας,⁶ τη Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης,⁷ τη Σύμβαση CITES για την προστασία της απειλούμενης με εξαφάνιση χλωρίδας και άγριας πανίδας,⁸ καθώς και τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1320/2014 για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους.⁹

Η κατάσταση για την *Parnassius apollo* κρίνεται προβληματική στην Ελλάδα, αφού οι πληθυσμοί της δέχονται πιέσεις εξαιτίας και της μη συλλογής στοιχείων και της μη εφαρμογής πολιτικών για την προστασία της. Παρόλα αυτά, και παρότι έχουν περάσει τέσσερα χρόνια από την έκδοση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) για την προστασία της *Parnassius apollo*,¹⁰ το ΥΠΕΝ δεν έχει ακόμη ολοκληρώσει το έργο της εφαρμογής και παρακολούθησης των μέτρων του ΕΣΔ για την ενίσχυση των μειούμενων πληθυσμών της. Κι αυτό, παρά το γεγονός ότι το ευρωπαϊκό πρόγραμμα LIFE-IP 4 NATURA, στο πλαίσιο του οποίου καταρτίστηκε το ΕΣΔ, είχε αρχικά σχεδιαστεί για να ολοκληρωθεί εντός του 2025.¹¹

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0043>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/bern-convention.html>

⁸ <https://cites.org/eng>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32014R1320>

¹⁰ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το είδος λεπιδόπτερου *Parnassius apollo*. Αριθμ. οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/68149/2156, ΦΕΚ Β' 3646/6.8.2021. https://edozoume.gr/wp-content/uploads/2024/05/LIFE-IP-4-NATURA-Del.A.1.6.5-LIFE_IP-Action-Plan-Parnassius-OGG.pdf

¹¹ Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.(n.d.). LIFE-IP 4 NATURA project. <https://necca.gov.gr/erga/prostatevomenes-perioches/life-ip-4-natura-project/>

Εμπόριο άγριας ζωής και οργανωμένο έγκλημα

Τα δίκτυα εμπορίας άγριων ειδών συχνά εμπλέκονται και σε άλλες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος, όπως τα όπλα και τα ναρκωτικά, η εργασιακή εκμετάλλευση και οι απάτες στον τομέα των τροφίμων.¹² **Το εμπόριο άγριας ζωής αποτελεί μάλιστα διεθνώς μία από τις πιο επικερδείς δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος,** αφού σύμφωνα με την Interpol ο τζίρος της μαύρης αγοράς από τα προϊόντα άγριας πανίδας ξεπερνά ετησίως τα 18 δισ. ευρώ.

Ας δούμε ένα παράδειγμα που φωτίζει τη σύνδεση της εμπορίας προστατευόμενων ειδών με το οργανωμένο έγκλημα. Σύμφωνα με πληροφορίες που προκύπτουν από αλληλογραφία του WWF και της οργάνωσης TRAFFIC International με το Λιμενικό Σώμα της Ισπανίας, καθώς και από επίσημες ενημερώσεις της Eurropol, τον Μάρτιο του 2017 οι ισπανικές και οι ελληνικές Αρχές προχώρησαν σε κοινή επιχείρηση κατά της εμπορίας χελιών συνολικής αξίας 3,1 εκατ. ευρώ. Η υπόθεση περιελάμβανε αστυνομική έρευνα σε βάρος επιχείρησης με έδρα την ισπανική Ταραγόνα, η οποία αγόραζε χέλια από ψαράδες στην Ισπανία, τη Γαλλία, την Πορτογαλία και την Ιταλία. Τα χέλια εισάγονταν στη νόμιμη αγορά μέσω της Ιταλίας (όπου οι εμπλεκόμενοι προσέθεταν ιταλικά φορτία χελιών) και στη συνέχεια στέλνονταν στην Ελλάδα με τη χρήση πλαστών εγγράφων. Στη χώρα μας μια εξαγωγική εταιρεία ήταν υπεύθυνη για τη μετέπειτα αποστολή των χελιών στην Κίνα, όπου προωθούνταν με ψευδείς ενδείξεις ως «φρέσκα ψάρια».

Κατά την αλιευτική περίοδο 2016-2017 το παραπάνω δίκτυο ήταν ύποπτο για λαθρεμπόριο άνω των 10 τόνων χελιών από την ΕΕ προς την Κίνα. Κατά την πενταετία 2012-2017 η εγκληματική οργάνωση εκτιμάται ότι εξήγαγε παράνομα 37,5 τόνους γόνων χελιών (γυαλόχελων), με τα κέρδη της να υπολογίζονται σε 35 εκατ. ευρώ.

Στο πλαίσιο της αστυνομικής έρευνας (η οποία περιελάμβανε εφόδους, άρσεις του απορρήτου των επικοινωνιών σε εννέα τηλεφωνικούς αριθμούς και συσκευές γεωεντοπισμού για την καταγραφή των τοποθεσιών των φορτίων), πραγματοποιήθηκαν 10 αυτοψίες σε κατοικίες και εγκαταστάσεις δύο εταιρειών σε Ισπανία και Ελλάδα. Οι έρευνες οδήγησαν στη σύλληψη 24 ατόμων στην Ισπανία και εννέα στην Ελλάδα και στην κατάσχεση 2,5 τόνων γυαλόχελων αξίας 2,2 εκατ. ευρώ, καθώς και συσκευών αποθήκευσης δεδομένων, εγγράφων, φορητών, πολυτελών αυτοκινήτων αξίας 200.000 ευρώ, μετρητών και ράβδων χρυσού αξίας 700.000 ευρώ.

¹² Europol (2022). Environmental crime in the age of climate change: Threat assessment. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/environmental-crime-in-age-of-climate-change-2022-threat-assessment>

Κι όμως, υπάρχει δρόμος!

Προτάσεις πολιτικής & ο κομβικός ρόλος των πολιτών

Το αισιόδοξο με τη διερεύνηση των διαχρονικών αστοχιών στην αντιμετώπιση του εμπορίου άγριας ζωής στην Ελλάδα έγκειται στο ότι ακριβώς αυτές οι παθογένειες και ελλείψεις δείχνουν τον δρόμο για το τι πρέπει να αλλάξει με σκοπό την καταπολέμηση του φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα:

1. **Εντατικοποίηση των ελέγχων** σε καταστήματα και αγορές και **αυστηροποίηση των προστίμων** όπου διαπιστώνεται ότι πωλούνται παράνομα άγρια πτηνά ή και άλλα είδη, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το παζάρι του Σχιστού.
2. **Εντατικοποίηση των ελέγχων της ΕΛΑΣ και της Διεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος** σε άτυπες διαδικτυακές αγορές προώθησης πτηνών ή και άλλων ειδών.
3. **Ενίσχυση του προσωπικού και του εξοπλισμού των Δασαρχείων**, με σκοπό την εντονότερη παρουσία τους στο πεδίο και την αποτελεσματικότερη πρόληψη και καταστολή παράνομης αιχμαλωσίας άγριων πτηνών ή και άλλων ειδών.
4. **Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για τα είδη άγριας ζωής** των οποίων η πώληση απαγορεύεται, με σκοπό την αναγνώριση του παράνομου εμπορίου και τον περιορισμό της ζήτησης προστατευόμενων ειδών, καθώς και την αποφυγή κατανάλωσης προστατευόμενων ειδών που “παραδοσιακά” προσφέρονται σε εστιατόρια και ταβέρνες, όπως είναι οι πετροσωλήνες.

5. **Δημιουργία μιας πλατφόρμας επικοινωνίας**, με σκοπό την καταγγελία και εισφορά στοιχείων εκ μέρους των καταναλωτ(ρι)ών σχετικά με κρούσματα πώλησης άγριων ζώων.
6. **Ενίσχυση και εκπαίδευση του προσωπικού των τελωνείων**, με σκοπό την πραγματοποίηση αποτελεσματικότερων ελέγχων στα σημεία εισόδου-εξόδου της χώρας και την αντιμετώπιση παράνομων εισαγωγών-εξαγωγών ειδών της άγριας πανίδας ή και χλωρίδας.
7. **Διαμόρφωση ενός αποτελεσματικού νομοθετικού πλαισίου για τη ρύθμιση απόκτησης και διατήρησης ερπετών ως κατοικιδίων**, καθώς και δημιουργία ενός καταφύγιου ερπετών, ώστε να προστατευθεί η βιοποικιλότητα από ανεξέλεγκτες εισαγωγές ξενικών ειδών και παθογόνων στα τοπικά οικοσυστήματα.
8. **Θεσμοθέτηση μιας διυπηρεσιακής βάσης δεδομένων με στατιστικά στοιχεία** σχετικά με το παράνομο εμπόριο άγριων ειδών και την καταπολέμησή του.
9. **Ενίσχυση της συνεργασίας αρμόδιων Αρχών και υπηρεσιών** (μεταξύ άλλων του υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, των Δασαρχείων, της Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής, των τελωνείων και της ΕΛΑΣ), **καθώς και περιβαλλοντικών οργανώσεων και μελών της Κοινωνίας των Πολιτών**, με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και την αποτελεσματικότερη δράση στο πεδίο για την καταπολέμηση της παράνομης αιχμαλωσίας, εκτροφής και εμπορίας άγριων ειδών, όπως προκύπτει και από μελέτες στο εξωτερικό.
10. **Ενίσχυση της διαφάνειας των φυσικών και διαδικτυακών καταστημάτων πώλησης ζώων**, ώστε το καταναλωτικό κοινό να επιλέγει ενημερωμένο ως κατοικίδια ζώα που δεν έχουν αιχμαλωτιστεί, εκτραφεί και πωληθεί παράνομα.
11. **Ενίσχυση της διαφάνειας και της παροχής πληροφοριών εκ μέρους των αρμόδιων Αρχών** (μεταξύ άλλων του υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, της ΑΑΔΕ και των τελωνείων, του Δασαρχείου και της ΕΛΑΣ) προς μέλη της Κοινωνίας των Πολιτών και ΜΜΕ που ερευνούν το παράνομο εμπόριο άγριων ειδών.
12. **Άμεση προώθηση των διαγωνιστικών διαδικασιών για την εφαρμογή των μέτρων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης** με σκοπό την προστασία της απειλούμενης πεταλούδας *Parnassius apollo* στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE-IP 4 NATURA.

Ωστόσο, μέχρι να συμβούν όλα αυτά, στο πλαίσιο ενός κράτους που συχνά αδυνατεί και εξίσου συχνά δεν θέλει, **η πρωτοβουλία των καταναλωτ(ρι)ών μπορεί να δώσει το παράδειγμα και να σπρώξει τη βραδυκίνητη πολιτική βούληση**. Και αυτό το καταναλωτικό κοινό μπορεί να το κάνει με έναν τρόπο απλό, αλλά ουσιαστικό: επιλέγοντας συνειδητά να μην αγοράζει — ούτε για κατοικίδια, αλλά ούτε και για κατανάλωση — τα είδη που δεν ανήκουν στο σπίτι και στο πιάτο μας. Και έτσι να συμβάλλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην προστασία της φυσικής μας κληρονομιάς.

Τα ευρήματα της έρευνας

1.

Το παράνομο και ανεξέλεγκτο εμπόριο άγριων ειδών καλύπτει ένα ευρύ πλαίσιο ενεργειών σε βάρος της χλωρίδας και της πανίδας: την αιχμαλωσία και τη σύλληψή τους από τη φύση, την εκτροφή τους σε αυτοσχέδια και μη αδειοδοτημένα εκτροφεία, την προώθησή τους σε λαθραίες φυσικές και διαδικτυακές αγορές.

2.

Το παράνομο εμπόριο άγριας ζωής, ο τζίρος του οποίου ανέρχεται κατά την Interpol σε 18 δισ. ευρώ τον χρόνο, είναι διεθνώς η τέταρτη μεγαλύτερη παράνομη δραστηριότητα, μετά από το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών, καθώς και την εμπορία ανθρώπων. Τα δίκτυα παράνομου εμπορίου άγριων ειδών συχνά εμπλέκονται και σε άλλες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος.¹³

3.

Το εμπόριο άγριας ζωής δεν αφορά μόνο την πανίδα, αλλά και τη χλωρίδα. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι η άγρια ορχιδέα. Η ζήτηση στις αγορές άγριων ειδών δεν περιορίζεται σε ζώντες οργανισμούς, αλλά επεκτείνεται και σε παράγωγά τους (π.χ. το δέρμα ή το ελεφαντοστό) και περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα σκοπών, όπως είναι η κατανάλωση φαγητού (π.χ. κατανάλωση πετροσωλήνων σε ταβέρνες), η απόκτηση κατοικιδίου (π.χ. χελώνας ή φιδιού), ακόμα και η διακόσμηση (π.χ. με εξωτικά φυτά).

4.

Το εμπόριο άγριας πανίδας αφορά παγκοσμίως χιλιάδες ζωντανούς οργανισμούς: ασπόνδυλα (π.χ. κοράλλια), ερπετά (π.χ. κροκόδειλοι), θηλαστικά (π.χ. ελέφαντες, ρινόκεροι), πτηνά και ψάρια. Σύμφωνα με έκθεση του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC), την περίοδο 2015 - 2021 το λαθρεμπόριο άγριων ειδών επηρέασε 4.000 είδη χλωρίδας και πανίδας. Από αυτά, τα 3.250 προστατεύονται από την εμβληματική Σύμβαση CITES, η οποία ρυθμίζει το διεθνές εμπόριο ειδών χλωρίδας και άγριας πανίδας που απειλούνται με εξαφάνιση,^{14 15} συμπεριλαμβανομένων και ελληνικών ειδών.¹⁶

5.

Στην Ελλάδα η έρευνα εντόπισε ότι η εμπορία άγριων ειδών (αιχμαλωσία, εκτροφή, πώληση) αφορά κυρίως πτηνά, όπως τις καρδερίνες, τους φλώρους και τα λούγαρα. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες: Μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού πουλιών στην Ελλάδα ιδιαίτερα κατά τη μεταναστευτική περίοδο, εύκολη και φθηνή διαδικασία παγίδευσης, εκτροφής και πώλησης, διάχυτη εμπέδωση της αντίληψης των πτηνών ως κατοικιδίων, απουσία ελέγχων εκ μέρους των ελεγκτικών Αρχών, έλλειψη ενημέρωσης του αγοραστικού κοινού για τις συνέπειες από την αιχμαλωσία πουλιών σε βάρος της βιοποικιλότητας.

¹³ Interpol (2023). Illegal wildlife trade has become one of the 'world's largest criminal activities'. <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2023/Illegal-wildlife-trade-has-become-one-of-the-world-s-largest-criminal-activities>

¹⁴ UNODC (2024). World Wildlife Crime Report. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/2024/Wildlife_SpecialPoint_Final.pdf

¹⁵ UNODC(2024). Characterizing wildlife crime. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/2024/WLC24_Chapter2_Final.pdf

¹⁶ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (n.d.). Ελληνικά Είδη Άγριας Πανίδας και Αυτοφύους Χλωρίδας της Διεθνούς Σύμβασης CITES. <https://ypen.gov.gr/perivallon/dasi/efarmogi-symvasis-cites/ellinika-eidi-cites/>

6.

Ερπετά ελληνικής προέλευσης (π.χ. χελώνες, φίδια) αλλά και ασπόνδυλα (πχ. σκορπιοί και μυρμήγκια) εντοπίστηκαν σε ευρωπαϊκές διαδικτυακές αγορές άγριων ειδών. Μόνο σε κάποιες από τις αγγελίες τους οι πωλητές υποστηρίζουν ότι διαθέτουν παραστατικά που νομιμοποιούν την εμπορία.

7.

Οι δασικές υπηρεσίες βιώνουν κατά κοινή ομολογία ένα παρατεταμένο και οξύ πρόβλημα υποστελέχωσης, το οποίο ουσιαστικά καθιστά το παράνομο εμπόριο άγριων ειδών ανεξέλεγκτο σε σημαντικά τμήματα της ελληνικής επικράτειας.

8.

Μέρος της προβληματικής γύρω από την ελλιπή προστασία των άγριων ειδών στην Ελλάδα αφορά την έλλειψη ενδιαφέροντος και πολιτικής βούλησης και τις καθυστερήσεις ή και τις παραλείψεις στην έγκαιρη υιοθέτηση των αναγκαίων μέτρων εκ μέρους των κρατικών Αρχών.

9.

Οι ελληνικές Αρχές παρουσιάζουν έλλειμμα ως προς τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του παράνομου και ανεξέλεγκτου εμπορίου άγριων ειδών. Αυτό έχει ως συνέπεια την αδυναμία αφενός απόκτησης μιας ολοκληρωμένης εικόνας ως προς το μέγεθος και τις μεθόδους του φαινομένου, αφετέρου διαμόρφωσης μιας ολιστικής πολιτικής αντιμετώπισης.

10.

Οι ελληνικές Αρχές παρουσιάζουν έλλειμμα και ως προς τη δημοσιοποίηση στοιχείων και την παροχή απαντήσεων σχετικά με το εμπόριο άγριων ειδών. Ενδεικτικά, δύο από τους κορυφαίους κρατικούς θεσμούς που είναι επιφορτισμένοι με την αντιμετώπιση της εμπορίας άγριων ζώων δεν απάντησαν στα αναλυτικά ερωτήματα της έρευνάς μας (υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων- ΑΑΔΕ, στην αρμοδιότητα της οποίας υπάγονται τα τελωνεία, πύλες εισόδου και εξόδου παράνομα αιχμαλωτισμένων ζώων).

11.

Μαγαζιά και διαδικτυακά καταστήματα στην Ελλάδα πωλούν άγρια είδη (π.χ. φίδια) που κατά δήλωσή τους έχουν εισαχθεί από τρίτες χώρες, κάτι που αποτελεί νόμιμη πράξη. Ωστόσο, από την αποστολή ερωτηματολογίου εκ μέρους μας προς τα εν λόγω μαγαζιά προκύπτει η εκτίμηση ότι **υπάρχει σημαντικό έλλειμμα της διαφάνειας και της ενημέρωσης των καταναλωτ(ρι)ών αναφορικά με την απόκτηση των εν λόγω ζώων.**

12.

Η μη αποτελεσματική αντιμετώπιση του εμπορίου άγριων ζώων έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων.

13.

Η υποβάθμιση της βιοποικιλότητας εξαιτίας της απώλειας ειδών άγριας ζωής έχει ευθείες **επιπτώσεις και στη ζωή του ανθρώπου.**

*Η έρευνα για το παράνομο εμπόδιο άγριας ζωής
υλοποιήθηκε από το WWF Ελλάς, σε συνεργασία
με τον δημοσιογράφο Θοδωρή Χονδρόγιαννο,
το 2024-2025, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας
«Συμμαχία για την Άγρια Ζωή».*

Έρευνα - Συγγραφή: Θοδωρής Χονδρόγιαννος.

Επιμέλεια: Παναγιώτα Μαραγκού, Βασιλική Ορφανού,
Γιούκη Κροντηρά, Χρίστη Σωτηρίου (WWF Ελλάς).

Lay out: Μάριος Βόντας (WWF Ελλάς).

Εργαζόμαστε για τη διατήρηση
του φυσικού πλούτου του πλανήτη
προς όφελος των ανθρώπων
και της άγριας ζωής

μαζί μπορούμε . wwf.gr

WWF® and ©1986 Panda Symbol are owned by WWF. All rights reserved.

WWF Ελλάς, Χαριλάου Τρικούπη 119-121, Αθήνα 114 73, Ελλάδα.

τηλ.: 210 3314893